

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

II. Excutitur ejusdem de Eucharistia opinio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

nondum sibi sit satis probatus, vel quod nondum iustam attigerit aetatem, vel alia quavis A legitima de causa, detrimentum ex hac abstinencia non capit; imo nec bono aliquo inde privari ait Origenes; quod ita intelligo: cum homo nondum sibi satis probatus, vel alicuius criminis sibi conscius, si ad altaris Sacramentum accedat, iudicium sibi manducet & bibat, atque ex hoc esu & potu mortem animae suae consciscat, nedum fructum aliquem inde percipiat, sequitur ut si hac reformidans Sacramento abstineat, bono aliquo non privetur, dum non sumit corpus Christi; cum malum tantum fuisset nactus, si sumisset. Materia autem constans illa panis pars, quam in secessum ejici ait, ea sunt accidentia materiae panis inhaerentia & ejus propria, quae corrupta à stomacho, & in novam converta, substantiam vel in secessum abeunt, vel humani corporis formam induunt. Preca- B tionem vero illam, quae panem comedentibus utilem efficit, & sermonem super pane prolatum, quid aliud esse dicam, quam mystica illa verba, quibus panis consecratur, & quae *deus* ac mysticam precem nonnulli Patres appellant? quia precationem, licet non expressam, involvunt, qua Deum rogat Sacerdos ut prolatis à se mysticis verbis idem efficiat, quod effecit olim, cum eadem ipse proferret. Atque per hac cum panis in corpus Christi efficiatur conversio, comedentem accidentia illa minime juvant, sed per mystica illa verba fit, ut esu corporis Christi adiuvemur. Typicum denique & symbolicum corpus appellat, vel quod sub specie & similitudine panis deliteat; & cum corpus Christi reipsa sit, typo & symbolo panis esse videatur: quod idem est ac si sacramentale dixisset, quia non nudum Christi contingimus corpus, sed sub symbolis involutum. Quapropter Homilia 7. in Levit. sic disserit Adamantius: *Est & in Novo Testamento litera, C quae occidit eum, qui non spiritualiter qua dicantur adverterit. Si enim secundum literam sequaris haec ipsum quod dicitur in est: Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis sanguinem meum; occidit haec litera.* Spiritualiter haec intelligi jubet, quia sacramentaliter carnem suam manducari & sanguinem suum bibi fancit Christus, non quo modo carnes alias dentibus comminimus. Nec responsionis hujus robur infringit Edmundus Albertinus, cum ait negare illic Origenem comedi carnem Christi secundum literam; quisquis autem comedit Christi carnem, licet non in propria specie & figura comedat, Christi tamen carnem secundum literam comedere. Infuitur enim carnem Christi cum comedere secundum literam, qui illam non in propria specie & figura comedit: nam comedere secundum literam, illud est, ita comedere, quomodo esculenta comedere consuevimus, nimirum ori inserta den- D tibus permolare, lingua versare, palato degustare, gula forbere, in ventriculum demissa concoquere, intestinis excepta à facibus fecernere, & in corporis alimentum distribuere. Hac ratione cum Christi caro nequam à nobis comedatur, non comeditur profecto secundum literam, sed sacramentaliter. Vel eucharisticum panem eatenus appellat Origenes corpus typicum & symbolicum, non quatenus absentis corporis Christi typus est & symbolum, quod vult Edmundus Albertinus, alijque cum eo Heterodoxi: sed quatenus, cum reipsa sit corpus Christi, aliarum rerum typus est & symbolum, puta sui ipsius extra Sacramentum, ut fuit olim in cruce, & ut est nunc in caelo; vel resurrectionis nostrae, iuxta Nicæanum Concilium; vel unius illius corporis, cuius ipse (Salvator) caput existit, cuique nos, tamquam E membra, a se ipsa fidei spei, & charitatis connexionem adstrictos esse voluit iuxta Tridentinos Patres; vel fidei & promissionis, juxta Clementem Alexandrinum. Penitus confirmant expositionem istam similes locutiones Origenis, in quibus res quaedam symbolicae appellantur, vel symbolice tales, talese esse dicuntur; non quod revera tales, talese non sint; sed quod cum tales, talese revera sint, aliarum tamen rerum symbola sint. Sic Tomo 32. in Iohann. p. 405. Iohannem ait symbolice recubuisse in sinu Christi: non quod revera in sinu Christi non recubuerit, sed quod recubitus ille symbolum esset propensius affectus & pronae fidei quam erga Christum gerebat Iohannes. Similiter Tomo eodem pag. 412. ait symbolice noctem fuisse, cum Iesum proditurus Iudas exiit; non quod revera nox non esset, Iohannes quippe noctem fuisse scribit cap. 13. v. 30. sed quod nox illa symbolum esset noctis alterius quae Iuda animo incubabat. Quinetiam Tom. 14. in Matth. pag. 363. Paulum jus- F sisse ait, ut Episcopus, Presbyter, & Diaconus, quos symbola fuisse vult verarum rerum, symbolice monogami sint; non quod revera monogamos non esse velit, tales enim esse debere satis hoc loco docet; sed quod monogamia illa symbolum sit munditiae animae, quam tueri debent, qui sacra administrant. Idem praeterea Tom. 16. in Matth. p. 410. summum Iudaeorum Sacerdotem, symbolicum appellat; non quod Sacerdos revera non esset, quis enim hoc neget? sed quod symbolum esset veri Sacerdotis Christi. Ibidem sacrificia Moisaicae Legis, symbolica appellat: non quod revera sacrificia non essent; sed quod symbola essent sacrificiorum quae sunt pro peccatis. Addit demum, cum subjugi, corpore nempe suo, vectum Iesum excepit vera Ierusalem, superna scilicet, tunc dissipatam fuisse Ierusalem, quae umbra est: umbram dicens, pro eo quod symbolum dixerat: non quod

Albert De
art. Euch.
lib. 2. in
Exam. te-
stim. Orig.
cap. 1.

A Ierusalem inferior, terrena nimirum, revera Ierusalem non esset; sed quod umbra esset & symbolum supernæ Ierusalem. Pari modo igitur, cum corpus Christi appellat symbolicum & typicum, non illic revera adesse negat Christi corpus, sed præfens illic Christi corpus symbolum & typum esse vult rerum aliarum, earum nempe quas commemoravimus, puta sui ipsius extra Sacramentum. Id quod satis indicat Origenes, cum proxime subiungit: *πρὸς δὲ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς ἀποδοῦναι τὴν ζωὴν, ὡς ἡ ζωὴν σαρρὸς, καὶ ἀλλοτρίῃ ἑσθίῃ.* Multa autem de ipso Verbo dici possunt, quod caro factum est, vniuersusque cibus, &c. in quibus differit de Christi corpore extra Sacramentum. Nulla hæc, quam damus, aptior vel solidior excogitari potest loci huius solutio, ut pote quæ ex consimilibus Scriptoris eiusdem testimonio petita sit, & mentem ipsius manifesto declaret. Frustra igitur ex superioribus Adamantij de Eu-

B charistia verbis præsidium causæ suæ arcescere conati sunt multi temporum istorum Heterodoxi. Frustra quoque locum ab Hæreticis depravatum suspicatus est Sixtus Senensis Biblioth. lib. 6. Annot. 66. Frustra ab Erasmo interprete corruptum coniectati sunt Genebrardus, & Perronius; cum integritatem loci manu scriptorum Codicum Græcorum consensus aperte probet.

C Præter duo illa Origenis testimonia, quibus de Eucharistiæ sacramento perperam sensisse visus est, alia quatuor generis eiusdem affert Petrus Martyr in libro contra Gardinerum, unde causam suam non parum confirmari putat. Prior locus depromptus est ex Homil. 16. in Num. *Bibere dicimus sanguinem Christi non solum sacramentorum ritu, sed & cum sermones eius recipimus, in quibus vita consistit, sicut & ipse dicit: Verba quæ locutus sum, Spiritus & vita est.* At manifeste facit illud pro Catholica causâ, nam sacramentalem sanguinis Christi potationem ab alia fecerit, quæ verbum Christi auribus & mente, spiritali quodam modo bibitur. Nec plus valet pro adversariorum partibus alterum hoc è Tractat. 35. in Matth. *Panis iste quem Deus verbum corpus suum esse fatetur, verbum est nutritorium animarum, Verbum de Deo Verbo procedens, & panis de pane caelesti:* cui consimilia reperire est Homil. 7. in Levit. ab Hermanno Bodio in Collectaneis adversus Catholicam doctrinam usurpata: nam si iuxta literam id fumendum putamus, ut fumendum vult Martyr, quomodo panis ille qui cœnanti Christo oblatas est, fractus, & Discipulis distributus, quemque suum esse corpus dixit Christus, nihil aliud est quam *verbum animarum nutritorium*, quod contendit Bodius? quo modo panis ille, secundum id quod ex materia concretum habet, in ventrem abit, &

D in secessum eicitur, ut ex Origenis Tomo II. in Matth. objecisse Martyrem supra notavimus, si panis ille *Verbum est animarum nutritorium*? Certe tota hæc Origenis de pane illo dissertatio Tractatus 35. in Matth. allegorica est. Nec validius est, quod hinc colligit Martyr, corpus Christi esse panem, cum scripserit Origenes: *Panis iste, quem Deus Verbum corpus suum esse fatetur.* Panis enim dicitur corpus Christi, quia panis fuit, & nunc quoque cum corpus Christi est, panis speciem gerit. Hinc appellatur etiam *ἀβλὸς ὑπαζούμενος*, & consecratus panis, hoc est, ut sic loquar, panis transubstantiatus in corpus Christi.

E Apertissima vero loci tertij sententia, ut frustra eam perverfa explicatione corrumpere Martyr contendat. Talis ille est Homil. 9. in Levit. *Ritus quidem apud Veteres propitiations pro hominibus qui secebat ad Deum, qualiter celebraretur edocuit: sed tu qui ad Christum venisti, Pontificem verum, qui sanguine suo Deum tibi propitium fecit, & reconciliavit te Patri, non hæreas in sanguine carnis, sed discite potius sanguinem Verbi, & audi ipsam tibi dicentem. quia hic sanguis meus est, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum.* Agitur hoc loco de sacrificiis Mosaicis, quæ figura erant mortis Christi: idcirco non harendum scribit Origenes in sanguine carnis, hoc est in sacrificiis Testamenti Veteris, sed mentem ad sanguinem Christi, & sacrificium Novæ Legis esse erigendam. Quis hic cavillationi locus?

F Sumtum è libro 8. contra Cels. postremum Origenis testimonium sic se habet: *ἡμεῖς δὲ τὸ πᾶν τὸς ἀνθρώπων ἀπορροῦντες, καὶ τὰς μετὰ ἀγαθίας καὶ ἀρχῆς τὸν τοῖς ἀποστόλοις ἀποκαταστάσειν ἀπὸ τοῦ κόσμου, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸν κόσμον ἐκείνην ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀπὸ τοῦ κόσμου.* Celsum refellit Origenes, qui rebus universis præfatos esse Dæmones censens, quæcunque ad victum comparant homines, quæcunque vel edendo vel bibendo consumunt, fruges, vinum, baccas arborum, aquam, & ipsum quoque aërem, à Dæmonibus accipere arbitrabatur; multisque in contrariam adductis sententiam, concludit tandem Adamantius panes qui nobis ad esum offeruntur, Christianos Dæmonibus acceptos non referre, sed Deo rerum conditori, eosque cum gratiarum actione recipere; ac per precationem corpus quoddam sanctum ipsos effici, sanctos efficiens quicumque eo cum sano proposito utuntur. Ad Eucharistiam minime hæc videntur pertinere. Quod & ipse fatetur Albertinus. Quod si quis tamen contradicat, non assentiar modo, sed Ecclesiæ etiam doctrinam his confirmari pertendam; panes quippe ait per precationem, per mystica nimirum verba, corpus effici sanctum, & sanctos efficiens, qui cum sano proposito eo utuntur; corpus videlicet Christi.

Albert. De Sacrament. Euch. lib. 1. in Exam. in Orig.

Martyri succenturiatus prodit in pugnam Albertinus, recōctisque aliquot testimoniis A ex Origene iam ante à Martyre depromtis, quatuor indidem petita de suo addit, ad trutinam nostrā revocanda. Prius habetur Tom. 32. in Ioh. p. 411. ubi de offula Iudæ à Iesu porrecta differens, vim ei quendam ac virtutem à Christo inditam fuisse vult, quæ Iudæ utilis esse potuisset, nisi offulæ prævertisset Satanas, & ne benefica eius vi frueretur proditor, occupato ipsius corde impedivisset. Tum id gemino illustrat exemplo, priore corporis & sanguinis Christi, quæ pro eius pietate vel nequitia qui fuscipit, utilia sunt vel noxia; altero panis illius communis quo alimur, quique pro comedentis habitu vel sanitatem confert ac vigorem, si valenti corpore; vel morbum, si febriculoso ac infirmo exceptus sit.

Locus ita conceptus est: *κὶ ὅτι αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τὸ πᾶν λόγος, ὡς περὶ ὁ ἀγαθὸς ἐστὶν ἄριστος, ἢ πῶν ἀπὸ τοῦ πνεύματος, εἰς κέλευσιν ἐστὶν κὶ πίνει, ὅτι μὴ ἐν τῷ στήθερ κρείσσον, ἢ δυνάμει, κὶ ἐν τῷ ποτήριω, ἡσυχασμένην ἡμῶν ἡμετέρας κρείσσον, ἐνεργασμένης τὸ βέλπον. κρίσει δὲ ἐμπειρίας τὸ κέλευσιν. ὅτι τὸ δῶπὸν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡμῶν ἡμετέρας ἢ τῷ δόξαν κὶ τῷ λαοῦ τῶν ἀποστόλων ἐν τῷ λαῷ, φάσμα. ἀλλ' οὐκ οἴκοις ἡμῶν εἰς σωματικῶν, τῷ ἴδιον εἰς κέλευσιν, ἀλλ' ὡς μὴ τῷ ἁγίῳ εἰς κέλευσιν εἰς αὐτὸν τὸ σωματικῶν νοσήσῃ δὲ ὁ ἄριστος κὶ τὸ ποτήριον εἰς ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡμῶν, κὶ τὸ δόξαν κὶ τὸ λαῷ τῶν ἀποστόλων. πῶς δὲ καθύπερθε ἀκούει μαμαθνοῦ, κὶ τὸ δόξαν, κὶ τῷ τῷ ἁγίῳ τῶν ἀποστόλων λόγου ἐπὶ τῷ ἁγίῳ, ἀλλ' εἰ ἐν τῷ ἁγίῳ εἰς κέλευσιν, ὅτι κὶ τὸ σωματικῶν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡμῶν εἰς αὐτὸν τὸ σωματικῶν, εἰς ὄρασις ἢ κὶ δόξαν ἀνάστη. Ex his sic ratiocinatur Albertinus: Offula Iudæ porrecta eiusdem erat generis ac Eucharisticus panis, iuxta Origenem: ἡμῶν ἡμῶν ἢ τῷ δόξαν κὶ τῷ ἀποστόλων. atqui offula illa merus fuit panis: merus igitur & ille. Attendisset vero subtilis ille disputator quæ in exemplum assumuntur, in eo debere convenire cuius causa instituitur comparatio, discrepare posse in aliis, hoc est partim esse ἡμῶν, partim ἐπερὶ ἡμῶν. hic autem institui ab Origene comparationem offulæ Iudæ oblatæ cum pane Eucharistico, non ad explicandam panis Iudæ porrecti naturam, sed ad declarandum eius effectum, ac vim iuvandi, vel nocendi pro fumentis habitu: atque ita esse ἡμῶν, quoad illam efficientiam, de qua hoc loco queritur; ἐπερὶ ἡμῶν vero quoad naturam, de qua nulla penitus hic habita est disputatio. Fimbria vestis Christi quæ ἐπὶ ἡμῶν sanavit, ex contactu sacri corporis Christi virtutem contraxerat, itidem ut offula à Iesu Iudæ porrecta. Fimbriæ contactus, pro tangentis pietate vel nequitia, utilis esse poterat, vel noxius. Pari ergo jure fimbriæ contactum cum panis Eucharistici elu compare Origenes potuit; utraque enim in eo conveniebant, quod pro tangentis & edentis habitu salubria vel damnosa esse poterant; in aliis discrepabant. Id si fecisset, utraque sane dicere potuisset ἡμῶν, nempe quoad illam vim & efficientiam; non quoad naturam. Idem dicas de offula Eucharistico pani assimilata. Alioqui cum offulam Iudæ porrectam pani illi quo vitam sustinemus, similem esse dixit Origenes, hoc est ἡμῶν, in eo nempe quod ut illa animæ, sic ille corpori pro comedentis habitu robur conciliare potest, vel morbum; concludam utique eadem virtute pollere panem nostrum quo vescimur, ac offulam illam, cui peculiarem vim contactu suo Christus indidit: quod est absurdum. Quid si præterea dicamus? Profecto locus iste contrarium nihil habet huic sententiæ, quam & Cyrillus, & Anastasius Sinaita amplexi sunt. Id si fit plane ἡμῶν fuerint Eucharisticus panis & offula Iudæ porrecta, & quoad efficientiam, & quoad naturam.*

Cyrril. in Ioh. 6. Anast. Orat. de Synasi.

Parem præpomedum adhibebimus explicationem loco alteri ex Hom. 7. in Levit. quo agitur de præcepto Aarōni, & Sacerdotibus tradito, ne ad altare accessuri vinum biberent. Quoniam autem Lex est umbra futurorum bonorum, quid hac Lege significetur perferuntans Origenes Christum hunc esse Pontificem censuit, Sacerdotes Apostolos; & Christum quidem cum ad altare, crucem nempe esset accessurus, in septima cœna vinum quidem non bibisse putavit, his inductus verbis Marci 14. 25. *Amen dico vobis, quia iam non bibam de hoc genere vite, usque in diem illum, cum illud bibam novum in regno Patris mei.* Apostolos vero bibisse vinum, quia nondum ad altare crucis erant accessuri. En tibi ipsa verba: *Videamus quomodo id vero Pontifici Christo Domino nostro, & Sacerdotibus eius ac filius, nostris vero Apostolis possimus aptare. &c. Queritur ergo quomodo Dominus & Salvator noster, qui est verus Pontifex, æcum Discipulis suis, qui sunt veri Sacerdotes, antequam accedat ad altare Dei, bibebat vinum; cum vero accedere cerneret, non bibebat. Venerat in hunc mundum Salvator, ut pro peccatis nostris carnem suam offerret hostiam Deo. Hanc priusquam offerret, inter dispensationum moras vinum bibebat: denique dicebatur homo vorax, & vini potator, amicus publicanorum & peccatorum. Vbi vero tempus advenit crucis sue, Accipiens, inquit, calicem benedixit & dedit Discipulis suis, dicens: Accipite & bibite ex hoc. Vos, inquit, bibite, quia non accessuri estis ad altare. Ipse autem tanquam accessurus ad altare, dicit de se: Amen dico vobis, quia non bibam de generatione vite huius, usquequo bibam illud vobiscum novum in regno Patris mei.* Hinc Albertinus effici putat Christi Discipulos merum vinum in ultima cœna bibisse, quemadmodum Aa-

A ron & Sacerdotes ad altare non accessuri merum vinum bibebant; nec capere se dicere quid contra opponere possimus. Respondeo vero Origenem, cum existimavit vetus illud Levitici præceptum, quo Pontifici & Sacerdotibus ad altare accessuris vino interdicebatur, umbram eorum fuisse quæ Christo & Apostolis contigerunt, quando ille ad altare crucis accessurus vino abstinuit, hi vero nondum ad crucis altare accessuri vinum bibebant, id sibi voluisse, vinum Aaronis & Sacerdotum in eo *μυστηριον* fuisse Eucharistico vino Christi & Apostolorum, quod utroque abstinerent qui accessuri erant ad altare, ab iis vero qui non essent accessuri ad altare utrumque biberetur; qua de re scilicet hoc loco agebatur: in aliis autem fuisse *επισημη*, ac in eo præcipue quod Aaronis & Sacerdotum vinum, merum esset vinum; Christi vero & Discipulorum, specie duntaxat. Vergebit vero aliquis

B dicens nulla hic nota distingui vinum illud quod cum publicanis & peccatoribus bibebat Christus, ab eo vino quo in ultima cœna abstinuit, sed utrumque opponi vino Aaronis, ac proinde simile fuisse vinum quo Christus abstinuit in postrema cœna, vino quod cum publicanis & peccatoribus bibit. Respondeo satis fuisse Origeni, recte institui posse comparationem vinum inter Aaronis, & vinum à Christo sive epotum in vita decursa cum publicanis & peccatoribus, sive non potum, sed Discipulis traditum in ultima cœna. Nam quamvis hoc specie tantum esset vinum, revera esset Christi sanguis; illud vero & specie & re vinum esset, non in eo similitudinem quæsivit, vel quarere debuit Origenes, quod utrumque, vinum esset vel re, vel specie, sed in eo quod illo accessurus ad altare Christus abstinerit, illud non accessurus ad altare biberit: quemadmodum veteris Testamenti

C vino abstinebant Pontifices & Sacerdotes accessuri ad altare, idem vero non accessuri ad altare bibebant.

Tenue vero & infirmum tertij loci robur, quem è Prologo in Canticum profert Albertinus. In eo hominis exterioris, corporis nimirum, proprium quemdam esse cibum scribit Origenes, corporeum scilicet & terrenum: interioris vero hominis & spiritualis proprium quoque esse cibum, panem nempe vitum qui de caelo descendit. Sed ipsa repetamus verba: *Est materialis huius hominis qui & exterior appellatur, cibus, potusque nature sue cognatus, corporeus iste scilicet & terrenus. Similiter autem & spiritualis hominis ipsus, qui & interior dicitur, est proprius cibus, ut panis ille vitus qui de caelo descendit. Sed & potus ille est ex illa aqua quam promittit Iesus dicens: Quicumque biberit ex hac aqua quam ego do, non sitiet in aeternum. Sic ergo per*

D *omnia similitudo quidem vocabulorum secundum utrumque hominem ponitur; rerum vero proprietates unicuique discreta versatur, & corruptibili corruptibilia præbentur; incorruptibili vero incorruptibilia proponuntur. Unde accidit ut simpliciores quidam nescientes distinguere ac severere quæ sint quæ in scripturis divinis interiori homini, quæ vero exteriori deputanda sint, vocabulorum similitudinibus falsi ad ineptas quasdam fabulas & figmenta inanis se commiserint, ut etiam post resurrectionem cibus corporalibus: utendum crederent, potumque sumendum non solum ex illa vite vera & vivente in secula, verum & ex his vitibus ligni. Tantum abest ut hinc aliquid pro sua causa colligere possit Albertinus, ut vel ipsius opinioni contrarium id potius & adversarium sit; vel certe pro neutra parte pugnet. Duplex liquidem cibus, duplex eius interioris hominis intelligi potest: vel esus sacramentalis, quum Christi corpus ore recipimus; vel alter, quum Verbum*

E *carnem factum fide apprehendimus & comedimus, quorum uterque capite Iohannis sexto exponitur; hic quidem à versu 31. ad hæc verba versu 52. Et panis quem ego dabo; ille vero ab his verbis ad versum 59. Si esus ille intelligitur, quo Verbum carnem factum fide comedimus, quid inde efficere possit Albertinus, non video. Fatemur enim Verbum carnem factum, quatenus fide apprehenditur & comeditur, animæ proprium esse cibum, non corporis. Et ne quid dissimulem, hunc esse loci intellectum censeo. Sin vero esus sacramentalis hic significatur, suo sibi gladio iugulatur Albertinus; nam cibum illum vocabulo tantum cum cibus reliquis convenire ait Origenes, suam vero unumquemque proprietatem servare; illos corrumpi, hunc integrum manere: sic nos panem Eucharisticum cum aliis panibus vocabulo convenire dicimus, re ipsa discrepare; hos corrumpi, corpus vero Christi, corruptis accidentibus, incorruptum manere: & quamvis corpore, itidem ut alij panes excipiantur, illos tamen in alimentum corporis mutari; hoc animæ, interiori scilicet homini ac spiritali, alimoniam subministrare, accidentibus duntaxat corpus alentibus, postquam in novam substantiam conversa sunt. Qui vero hæc sententiæ suæ accommodabunt Heterodoxi, cum panem Eucharisticum nomine tantum cum panibus reliquis convenire asserat Origenes; illi non nomine solum, sed re ipsa penitus convenire dicant: hunc animæ, hominis nempe spiritualis & interioris, pabulum esse tradat Origenes; illos corpus alere Heterodoxi putent: hos corporeos & terrenos appellet Origenes, ut ab illo distinguat qui spiritalis est, mysticus, & sacramentalis; Heterodoxi vero & hunc & illos plane corporeos & terrenos esse decernant?*

Ultimum locum, quoniam ex Dialogo De orthodoxa fide, spurio quippe libro, & Ori-

genis nomen falso prae se ferente petitus est, nec ad hoc pertinet institutum, prae- A mitto.

Bulenger. contr. Ca. saub. Paris. 1. Diar. 3. p. 167.

Lepidus vero est Albertinus, cum adversus Bulengerum disputat, qui Catholicum de Eucharistia dogma defendebat hoc Origenis testimonio: *καὶ ὃ ἀρθεύει μὴ τῶν, τὸ σῶμα τῆς ζωῆς μεταλαμβάνει τὴν φύσιν τοῦ αἰθέριου οὐρανοῦ, ἀλλ' ἀναλαμβάνει τὴν φύσιν τοῦ πνεύματος ὅτι τὸ τῶν λόγων σῶμα. καὶ ὃ εἶπεν τὸ ἔστι σῶμα, ἀλλὰ τὸ ἔστι τὸ σῶμα, διὰ τὴν ἰσότητα τῆς φύσεως ἑστί.* Nam qui sit panis particeps, corpus Christi participat: nec enim attendimus ad naturam rerum sensibiliter propositarum, sed erigimus animam per fidem ad corpus Verbi. Nam non dixit: Hoc est symbolum, sed Hoc est corpus, ostensurum, ut ne quis putet typum esse. Non nodum sol-

Albertin. De sacram. Euchar. lib. 1. cap. 2.

vit Albertinus, sed secat hac responsione: Fictitius locus est, ac Graculi forte alicuius recentioris, Origeni falso affictus: Bulengerus enim ipsemet alium adducit ex eodem Origene locum, ubi plane in contrarium ait de pane & vino Eucharistico illa anitypa esse Dominici corporis: *ἀντίτυπα εἰσι τὸ διασπορικὸν σῶμα.* Quemadmodum & in loco ex Commentario in Mattheum supra citato, panem vocat corpus typicum & symbolicum, hoc est corporis typum ac symbolum. Quis autem eum crediderit tam pugnans scripsisse? Absit igitur a nobis tanta supinitas, ut verba hac nescio unde sumpta, tamquam Origenis genuina suscipiamus. Alibi tamen Albertinus citata quadam ab eodem Bulengero loca

Albertin. l. 2. c. 5.

Origenis, quae causae suae creditur opportuna, pro germanis admittit: Sic enim & Origenes, inquit, a Bulengero relatus ait contra Casaubonum Diar. 3. p. 166. *τὰ ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἡμῶν διασπορικὸν σῶμα ἀναλαμβάνει τὴν φύσιν τοῦ πνεύματος, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ οὐδὲν ἀντίτυπα εἰσι τοῦ διασπορικοῦ σῶματος. Quae super rationali altari nostro persciantur, sanctificant mensam, & vasa quae in ipsa sunt. Anitypa enim sunt Dominici corporis.* Commoda sane & facilis disputandi ratio: si quae Catholicam causam juvant testimonia, pro falsis ea, spuris, ac fictis habere: si quae videntur eidem contraria, his haud fecus ac legitimis & genuinis uti. Vel prior sane solvatur locus, vel postremus non intentetur: quem nos tamen itidem excipimus ut alium, in quo Eucharisticus panis corpus typicum & symbolicum appellatur: nam *ἀντίτυπον διασπορικοῦ σῶματος τῆς ζωῆς, idem est ac si Sacramentum corporis Christi appellet.* Præterea non satis apparet an de pane & vino Eucharistico illic agat Origenes, ut vult Albertinus. Ait enim quae persciantur super altari nostro rationali, hoc est in animo nostro, mensam, & vasa quae in ipsa sunt sanctificare, hoc est animum, & animi facultates. Non video cur hæc ad esum potius sacramentalem referenda sint, quam ad eum quo Verbum carnem factum fide comedimus. Atque ut hic eius est ἀντίτυπον sacramentalis esus, ita Verbum fide apprehensum, & ut ita dicam manducatum, ἀντίτυπον est Dominici corporis. Priori vero loco cum corpus Christi ait non esse typum, sic intellige, non esse merum typum & signum sine re signata, quæ vulgaris est typi notio: sed non negat esse typum ac signum alterius generis, nempe re significata conjunctum. Atque hæc in præsentia sufficiant. Qui plura volet, Bellarminum consulat lib. 2. De Eucharist. cap. 8. ubi non allata solum à Martyre Origenis exponit testimonia, sed plurima quoque eiusdem recitat, quibus recte de Sacramento Eucharistiae sensisse creditus est: & Nos quoque nonnulla ad Tom. 11. Origen. in Matth. 15. super eodem argumento observamus.

III. Ab Eucharistiae sacramento progrediamur ad sacramentum matrimonij, circa quod à communioribus Ecclesiae dogmatis Origenes in quibusdam abuisse videtur. Primum Hom. 11. in Jerem. p. 115. quæcunque ex coitu & voluptate proficiuntur, purgatione indigere ait: & Tom. 17. in Matth. p. 498. quodammodo pollutos esse vult, quicunque veneris utuntur: ne eas quidem voluptates excipiens, quarum matrimonium licentiam facit. Deinde libro 2. in Epist. ad Rom. incircumcisum appellat, qui concessis matrimonij jure voluptatibus intemperantius abutitur: circumcisum vero, si qui in huiusmodi negotio legitimis, & quantum posteritati sufficit utatur officijs. In quo præterquam quærenda sobolis gratia, congressum omnem conjugalem videtur respicere, etiam illum qui ut debitum redditur, vel vitanda tentationis causa perpetratur. Sed hæc quoque in voce legitimis contineri possumus respondere: vel circumcisum quidem eum esse qui procreanda tantum ad cultum Dei prolis causa actum conjugalem exeret: at non incircumcisum, qui alios præterea fines spectat, sed qui intemperanter se gerit. Hieronymus certe lib. 2. in Epist. ad Ephes. cap. 5. reliquos omnes videtur improbare fines, unum hunc admittere, quo soboles comparanda proponitur: si, inquit, ita uxor subiicienda viro est, ut Christo Ecclesia: inter virum & uxorem erit sancti conjunctio, & namquam corporis servient passionibus: Corinthiis vero, ut infirmis, necdum solida pietate roboratis mutuam debiti solutionem per *συνουχίαν* & indulgentiam Paulum concessisse dicit: at Ephesios, ut pote in Christi doctrina provecioribus ademisse: unicuique tamen vel Ephesios, vel Corinthios amulari fas esse. Et paulo post: Liberorum ergo, ut diximus, in matrimonio opera concessa sunt. Voluptates autem, quæ de meretricum capiuntur amplexibus, in uxore damnatae. Hoc legens omnis vir & uxor, intelligant sibi post conceptum magis orationi quam concubio servendum. Et quod in animalibus & bestijs ipso natura inter prescriptum